

לכבוד:
ח"כ ישראל כץ
שר האוצר

כבוד השר,

28 ביוני 2020

הנדון: הטלת מס על כלים חד פעמיים מפלסטיק

אנו, ראשי ארגוני הסביבה החתומים מטה קוראים לשר האוצר, לפעול להטלת מס על כלים חד פעמיים מפלסטיק, וכלים חד פעמיים בכלל, וזאת לאור הגירעון התקציבי הגדול המחייב יצירת הכנסות למשק ולאור הצורך הדחוף להפחית את זיהום האשפה המצטברת ואת מכת הפלסטיק החד פעמי, אשר הורג מאות אלפי בעלי חיים בשנה בעולם ונחשב לאחת הבעיות הסביבתיות הגדולות הקיימות כיום.

מדינת ישראל "מכורה" לשימוש במוצרים חד פעמיים. מדי שנה רוכשים בישראל כשמונה וחצי מיליארד כלים חד פעמיים. הצריכה המוגזמת של מוצרים חד פעמיים מייצרת מפגע סביבתי שמצטבר לממדים עצומים. הפלסטיק נחשב לאחד ממזהמי הסביבה הגדולים, כיוון שמדובר בחומר סינטטי שמרביתו מיוצר מחומרי גלם שמקורם בזיקוק נפט. בנוסף, הפלסטיק נשבר ומתפורר לחלקיקים קטנים המזהמים את הסביבה ונטמעים בבסיס שרשרת המזון, המגיעים בסופו של דבר לשולחננו ופוגעים בבריאותנו.

מעבר לזיהום הרב שנוצר בכל מחזור חייו, הפלסטיק אף מקבע את המשך השימוש בדלקים פוסיליים. השימוש הממוצע בכלי פלסטיק חד פעמי נמשך כשתי דקות בלבד, אבל שייריו נותרים בעולם אלפי שנים, ומגיעים לכל מקום. מאחר שלפלסטיק אין מעכלים טבעיים, הוא אינו מתכלה וקשה מאוד למחזורו. כתוצאה מכך, רוב רובה של פסולת הפלסטיק נשלחת להטמנה. גם במדינות בהן נהוג מחזור פלסטיק, שיעורו אינו עולה על 10%. לא זו בלבד, כמויות אדירות של פלסטיק מושלכות לשטחים הפתוחים ולים.

פסולת הפלסטיק העירונית בישראל מהווה כ-20% ממשקלה של כלל הפסולת, כאשר מבחינה נפחית, רכיב הפלסטיק בפסולת העירונית מגיע לכ-40%. כ-30% מהפסולת הזו היא אריזות וכלים, 15% פקקים ו-כ-12% שקיות. עלויות הפינוי וההטמנה מושטות על הרשויות המקומיות - כלומר על אזרחים משלמי הארנונה ועל קופת האוצר התומכת ברשויות חלשות. מיסוי מוצרים חד פעמיים יחזיר לציבור חלק מהעלויות הנ"ל ויאפשר טיפול ופיצוי בגין הנזקים הנגרמים מפלסטיק שהושלך לשטחים הפתוחים ולים, או מזיהום אוויר הנגרם משריפת פסולת פלסטיק.

מחקר של מומחית פסולת הפלסטיק ד"ר גליה פסטרנק בשנים 2018-2012 מצא שבממוצע הפלסטיק מהווה כ-90% מהפסולת בחופים. בחצי הראשון של המחקר שקיות פלסטיק היוו 23% מהפסולת, והכמות פחתה ל-14%, ואילו ריכוז הכלים החד פעמיים עלה מ-33% ל-35%.

הפנמת נתונים אלה גרמה למדינות רבות בעולם לחוקק חוקים כנגד השימוש הנפוץ בפלסטיק, במסגרת מאמציהן להיגמל מהשימוש במוצרי פלסטיק חד פעמיים ולהקטין את נזקיהם האדירים לסביבה ולבריאות. בישראל, חוקק בעניין זה עד כה המשרד להגנת הסביבה את חוק האריזות, חוק הפיקדון וחוק השקיות, ואנו מקווים כי בשנים הקרובות תאמץ ישראל את איסור השימוש בכלים חד פעמיים לחלוטין.

אנו מודעים להרגל הנפוץ של הישראלים להשתמש בכלי פלסטיק חד פעמיים, בעיקר בחגים, בזמן אירוח ובקרבת משפחות גדולות בחיי היום-יום. יום שלהן, אולם זהו הרגל נוחות שנרכש ב-15-10 שנים האחרונות, ולפני כן אנשים הסתדרו עם כלים רב פעמיים, ולא יצרו כל כך הרבה אשפה. הטלת מס שיש לו אלמנט חינוכי לשינוי התנהגות הציבור תיצר הכנסה חיובית למשק ותעזור לאנשים לשנות הרגלים, עד אשר יועבר חוק האוסר שימוש בכלי פלסטיק לחלוטין. על המס להיות גבוה ומשמעותי, על מנת ליצור שינוי הרגלים משמעותי ולייצר הרתעה. רצוי מאוד שהכנסות המס ייועדו לשימוש המשרד להגנת הסביבה, כפי שנעשה עם תקבולי חוק השקיות.

כמו חוק השקיות (אשר לא נועד להיות מס על השימוש בשקיות אלא נועד לגרום לאנשים להביא סל רב פעמי מהבית), הטלת תשלום על מוצר חד פעמי מזהם, יעזור להעלות את המודעות הציבורית ויתרום להפחתת מכת הפלסטיק החד פעמי.

אנו סבורים, כי דווקא על רקע משבר הקורונה ותשומת הלב הציבורית לנושא הבריאות, זה הזמן לחינוך ועידוד הציבור לצמצום הצריכה וקידום מהפכה בתחום הפסולת בכלל, ובתחום הפלסטיק החד פעמי בפרט. נשמח לסייע במאמצי ההסברה שיידרו.

בכבוד ובברכה,

שלי דביר - 2B Friendly
מיכל ביטרמן - The Natural Step
מייקל רפאל - אנשי הים התיכון
חגית גפן - הרשת הירוקה

איריס האן - החברה להגנת הטבע
גימילה הרדל- ואכים - אזרחים למען הסביבה
תומר אשל - נקי
תמרה שרון רוס ורוני ארזי- מרכז השל לקיימות
אוולין אנקה ואריאל שי - Plastic Free Israel

מאיה יעקבס - צלול
שני אלוני - מגמה ירוקה
עבד נמארנה - אל עמל
אריק רוזנבלום - אקוואשן
יונתן אייקנבאום - גרינפיס

העתק: ח"כ גילה גמליאל - השרה להגנת הסביבה